

Wie krijgt de villa als je geen kinderen hebt?

Erfenis

Het kan moeilijk zijn voor kinderloze mensen om te bepalen wat er moet gebeuren met hun nalatenschap. Er moet veel worden vastgelegd. „Je kunt wel een neef vragen alles af te handelen, maar die zadel je met veel rompslomp op.”

Door **Friederike de Raat**

Erica Bronkhorst (49) woont samen met haar partner John Beelen (51) in een historisch pand. Een bijzonder huis, vertelt ze: het hoorde bij een voormalige blekerij, waarvan veel historisch materiaal, zoals foto's en kasboeken, bewaard is gebleven. Het huis en de bijbehorende percelen zijn al eeuwen in de familie van John Beelen. „We hebben altijd gedacht dat we het huis zouden nalaten aan onze kinderen, maar die hebben we helaas niet gekregen.” Ze zijn dol op hun zeven neefjes en nichtjes. „We willen onze bezittingen graag aan hen nalaten, maar hoe verdeel je een huis in zeven zonder dat je het aan een vreemde verkoopt? Want dat is echt uitgesloten voor ons.” Ook willen ze de neefjes en nichtjes later niet opzadelen met de kosten voor onderhoud en het in stand houden van het gemeentelijk monument in de achtertuin: een bakkershuisje uit 1650. „Alhoewel we pas rond de vijftig zijn, denken we nu toch al regelmatig na over hoe we onze nalatenschap moeten regelen. We zijn er nog niet uit.”

Marleen Verspoor legt zich met haar bedrijf Via Verspoor toe op de begeleiding en afhandeling van nalatenschappen en weet hoe moeilijk het kan zijn voor mensen zonder kinderen om te bepalen wat er moet gebeuren met hun erfenis. Jaarlijks spreekt ze zo'n 40 tot 45 kinderloze stelen en alleenstaanden. „Mensen die heel bewust nadenken over een passende bestemming voor wat ze hebben opgebouwd.”

Huis voor de poes

Mensen weten vaak wel welke doelen ze niet willen steunen, maar niet precies wat ze dan wel met hun erfenis willen. „Al pratend kan een goede luisteraar wel signalen opvangen”, zegt Verspoor. „En als ik bij mensen thuis kom, zie ik aan hun woonomgeving vaak wat belangrijk voor hen is. Via veel vragen ontdekken mensen zelf gaandeweg waar hun hart ligt.”

Met een testament waarin de bestemming van de nalatenschap is vastgelegd, zijn mensen er nog niet als ze geen kinderen hebben. Want wie haalt het huis leeg? Wie regelt de uitvaart? De financiën? Wie zegt abonnementen op? Wie zorgt dat de poes een nieuw huis krijgt? Wie zorgt dat de kunst bij een veilinghuis belandt en niet bij de kringloopwinkel? „Als je geen kinderen hebt, kun je eigenlijk niet zonder executeur”, zegt Nora van Oostrom van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie. „Je kunt wel een neef of vriend vragen alles af te handelen, maar die zadel je met veel rompslomp op. Kijk maar eens om je heen in je eigen huis en probeer je voor te stellen wat het aan tijd en gedoe kost om alles te

ILLUSTRATIES XE&M

regelen en weg te werken. Persoonlijk vind ik dat je dat een familielid niet moet aandoen. Ik denk dat erfenamen soms liever wat minder erven en wat geld kwijt zijn aan een executeur.”

Als je naaste familie hebt, kun je hun vragen de uitvaart te regelen en vragen of zij belangstelling hebben voor bepaalde sieraden of spullen. Dan kun je dat familielid aanstellen als uitvaart-executeur en de spullen waar belangstelling voor is als legaat opnemen in je testament of noemen in een codicil.”

Schemersituaties

Om de afwikkeling in goede banen te leiden, is er het zogeheten nalatenschapsdossier. In het testament staat 'wie wat krijgt', in het dossier staan de praktische zaken. Denk aan de code van de kluis, het telefoonnummer van de buurvrouw, wachtwoorden, bankgegevens en eventuele bezittingen in het buitenland.

Wat mensen nogal eens vergeten, zijn schemersituaties. Ze denken in leven en dood, maar bedenken niet wat er moet gebeuren als ze bijvoorbeeld dement worden. Wie verkoopt je appartement als je na een hersenbloeding niet meer thuis kunt wonen en je geen kinderen hebt die dat regelen?

Daarvoor bestaat sinds enkele jaren het levenstestament: één of meerdere volmachten voor één of meer levensexecuteurs, personen die het volste vertrouwen hebben van degene die het laat opstellen. Zij mogen bijvoorbeeld financiële zaken afhandelen of bepaalde goederen alvast verdelen of verkopen. Maar het gaat ook over medische beslissingen. Het komt regelmatig voor dat er twee levensexecuteurs worden benoemd: één voor de zakelijk kant en één voor de medische beslissingen. Verspoor: „Veel van mijn klanten hebben een kaartje in hun portemonnee met de gegevens van degene die moet worden gewaarschuwd als hun iets overkomt. Anderen hangen een kaart bij de deur met aanwijzingen in geval van nood.”

Al moet iemand die geen kinderen heeft veel vastleggen om de nalatenschap goed te regelen, het is een misverstand dat een nalatenschap met kinderen minder ingewikkeld is. Verspoor: „Die kinderen kunnen in het buitenland wonen, een drukke baan en jonge kinderen hebben of zelf al oud zijn. Ik was ooit betrokken bij de nalatenschap van iemand van 100 jaar. Er was een kapitale villa van bijna 2 miljoen die al twee jaar te koop stond. De vier kinderen ruzieden eindeloos over de laatste tienduizend euro van de vraagprijs. Dat ging dus om 2.500 euro per persoon. Als ze nog wat langer hadden doorgesleefd, waren ze dat geld kwijt geweest aan de hoge vaste lasten en een mediator. Die discussies en emoties heb je in elk geval niet als er geen kinderen zijn.”

Schenk aan een fonds voor een vleugje onsterfelijkheid

Fonds op Naam Nalaten met een zeer persoonlijk doel voor ogen.

Door **Friederike de Raat**

Maartien Delprat, adviseur mecenaat van het Prins Bernhard Cultuurfonds, krijgt steeds meer mensen zonder kinderen op gesprek die overwegen om een Fonds op Naam op te richten. Zij willen hun nalatenschap regelen met een specifiek en vaak zeer persoonlijk goed doel voor ogen. „De laatste jaren zijn dat er vijftig tot zeventig per jaar”, zegt ze. „Veel gesprekken resulteren in een fonds, dat na overlijden actief wordt.”

Volgens Delprat richten verschillende types mensen een fonds op: van toneelhebbers en tuinfans tot experts op hun vakgebied. Zij willen hun geld besteden aan doelen die „verband houden met hun bevoegdheid”, zegt ze. „Denk aan projecten voor jong muzikaal talent, aan behoud van erfgoed of beurzen voor wetenschappers.”

Bart (62) en Nelleke (54) de Graaf-Drijvers legden tien jaar geleden in hun testament een Fonds op Naam vast ten behoeve van cultuureducatie van kinderen in de drie noordelijke provincies. Na hun overlijden wordt de financiële opbrengst van hun volledige bezit ondergebracht in hun eigen fonds, het De Graaf-Drijvers fonds. Vorig jaar besloten ze om hun fonds al bij leven te activeren: jaarlijks stort het echtpaar een bedrag dat moet worden besteed aan de cultuureducatie van kinderen in Groningen. Het kinderloze echtpaar heeft, voordat het een Fonds op Naam oprichtte, „veel doelen overwogen, maar overal zaten voor ons haken en ogen aan”. Uiteindelijk besloten ze tot de oprichting van een fonds: „Omdat we het

goed hebben, onder meer doordat de maatschappij ons veel geboden heeft. Dat willen wij ook mogelijk maken voor mensen die na ons komen.”

Er zijn inmiddels meer dan driehonderd Cultuurfonds op Naam, die in totaal bijna 6 miljoen euro per jaar uitkeren. Delprat verwacht dat er in de toekomst nog honderden fondsen bijkomen. „De afgelopen dertien jaar heb ik ruim vijfhonderd mensen gesproken die oprichting van een fonds overwogen. We weten soms niet of zij dat ook daadwerkelijk hebben vastgelegd in hun testament. Maar we merken vaak dat als mensen eenmaal uitgebreid met ons hebben gesproken over oprichting van een fonds, dat fonds in hun hoofd al bestaat en er meestal ook wel komt.”

De ervaring leert volgens Delprat dat mensen vanaf hun vijftigste gaan

nadenken over hun nalatenschap. Maar de meesten regelen de zaken pas echt als ze met pensioen zijn.

De plannen voor een Fonds op Naam worden meestal vooraf in detail besproken, waarbij het Cultuurfonds steeds vaker de rol van adviseur inneemt.

Is het vreemd om, als je geen kinderen hebt, je wettelijke erfenamen te passeren en alles na te laten aan een fonds? Delprat: „Wat we vaak horen, is 'ach, we hebben niet zoveel met de neven en nichten' of 'ze kunnen heel goed voor zichzelf zorgen'. Wat ook veel voorkomt, is dat mensen wel geld nalaten aan neven en nichten, maar het grootste deel van de erfenis in een fonds overbrengen.”

De minimale inleg voor een Cultuurfonds op Naam is 50.000 euro. Dat is voor de meesten met een koopwoning wel binnen bereik. Het ene fonds keert de totale inleg binnen een bepaalde termijn uit, anderen willen hun fonds eeuwig in stand houden en laten alleen de rente uitkeren. Delprat: „Sommige mensen willen een vleugje onsterfelijkheid. Dat kan vanaf een miljoen euro inleg.”

Oprichtingskosten voor een Cultuurfonds op Naam zijn er niet, je maakt alleen kosten voor het opstellen van een testament. Het Prins Bernhard Cultuurfonds houdt 5 procent in op elk besteed bedrag uit een fonds. „We zijn niet uit op winst, maar moeten wel zorgen voor een maximaal rendement dat ten goede komt aan cultuur, natuur en wetenschap.”

Als alles is besproken, is er vaak opluchting bij de toekomstige schenkers, merkt Maartien Delprat. „Ik vind het altijd weer mooi om te zien hoe blij mensen zijn als ze weten dat hun nalatenschap later precies daar terecht komt waar hun hart nu ligt.”

3 tips voor het regelen van de erfenis

1. Informeer bij notaris
2. Houd testament bij
3. Maak duidelijke keuze

Bij de notaris ligt een gidsje met goede doelen: cultuur, kinderen, ziektebestrijding en dierenbescherming. Dat kan je op het spoor zetten van een bestemming van je nalatenschap. De notaris kan vertellen welke doelen zijn vrijgesteld van successierechten. Heel grote organisaties hebben meestal een aparte afdeling voor nalatenschappen: die kunnen ook je huis verkopen en zich ontfemen over de inboedel. Laat je anderen dan partner, ouders, broer, zus of (klein)kind erven, dan betaalt die persoon daarover 30-40 procent belasting.

Zorg ervoor dat je testament actueel blijft, adviseert Nora van Oostrom van de Notariële Beroepsorganisatie. „Veel mensen die een testament hebben opgesteld, denken dat ze dan klaar zijn. Maar de omstandigheden kunnen ingrijpend veranderen (zoals een andere relatie, ziekte, andere inkomsten, een ander huis), waardoor het testament achterloopt op de feiten.”

Bedenk liever één of twee goede doelen dan tien, adviseert Van Oostrom. „Tien doelen klinkt heel sympathiek, maar bedenken eens wat die tien onderling allemaal moeten regelen. Een executeur kan dan uitkomst bieden. Die kan ook wensen afraden: bijvoorbeeld je kippen nalaten aan het provinciaal orkest. Die kunnen daar niet zoveel mee.”

ERICA VERDEGAAL

Kun je je vrienden voordelig laten erven?

Als je als alleenstaande geen naaste familie hebt, gaat er 30 tot 40 procent erfbelasting van je erfenis af. Is het mogelijk toch één of twee vrienden te laten erven tegen een relatief laag tarief?

De fiscus is coulant voor koppels qua erfbelasting: een echtgenoot mag belastingvrij ruim zes ton erven; elke euro extra kost 10 of 20 procent. Dat is een koopje vergeleken bij de prijs die erfenamen van kinderloze alleenstaanden betalen. Laat zo iemand zijn geliefde buurvrouw erven, dan is een luttele 2.092 euro belastingvrij, terwijl van elke euro extra 30 of 40 procent naar de fiscus gaat. Dat tikt aan. Van een erfenis van een miljoen euro houdt de buurvrouw ruim zes ton over, een dikke drie ton minder dan een echtgenoot.

De erfverijstelling voor echtgenoten geldt ook voor geregistreerde partners, voor koppels die minimaal vijf jaar samenwonen op één adres (zonder contract) of zes maanden mét een contract. Je moet dus met zijn tweeën zijn. Dat kan onrechtvaardig uitpakken voor drie samenwonende, ongehuwde broers en zussen. Overlijdt één van hen, dan betalen de overblijvers erfbelasting alsof ze vreemden zijn. Mogelijk moeten ze hun huis verkopen om de aanslag te betalen. Met kunst- en vliegwerk vinden notarissen deeloplossingen voor dit soort belastingvloed, al is het lapwerk. Zo mogen meer dan twee samenwonende broers en zussen tegenwoordig twee aan twee een samenlevingscontract aangaan. Voor de huilende derde is er helaas geen partner en blijven de hoge erfarieven gelden, al kan de fiscus uitstel van betaling verlenen.

Ook alleenstaanden hebben kunstgrepen nodig om de aanslag voor erfenamen te drukken. Soms biedt een geregistreerd partnerschap uitkomst. Verder kun je vrienden jaarlijks 2.092 euro belastingvrij schenken. Of (in 2014) een belastingvrije ton, mits gebruikt voor het eigen huis of aflossing op de eigenwoningsschuld.

Ook voor na de dood is een deeloplossing bedacht. In een contract kunnen twee vrienden vastleggen dat, hoewel ze geen partners zijn, ze bij overlijden met elkaar afrekenen alsof er gemeenschap van goederen was. Bij een erfenis van twee miljoen bezit de vriend dan, na het overlijden, vast één miljoen euro. Over de rest betaalt hij 387.441 euro belasting: een besparing van vier ton, maar toch nog drie ton meer dan een echtgenoot.

In samenwerking met Bernard Schols, hoogleraar successierecht bij het Centrum voor Notarieel Recht, Radboud Universiteit Nijmegen.

LEZERSREACTIES

België

Je kunt belastingvrije bedragen schenken, per testament veel vrienden een klein bedrag nalaten of nalaten aan een goed doel. Een uiterst redmiddel is verhuizen naar België en pas tien jaar of later overlijden. De Nederlandse Successiewet is dan niet meer van toepassing. *Ernst Loendersloot, senior kandidaat notaris*

Partnerschapsregistratie

Als trouwambtenaar kom ik bijzondere situaties tegen. Een oudere vrouw wilde haar huis nalaten aan een jongere vrouw die ooit bij haar op kamers in huis was gekomen. Een notaris tipte hen zich te laten registreren als partners. Ze wilden geen toespraak, alleen even een handtekening zetten en geen kus! *Janneke Aalberts*

VRAAG VOOR VOLGENDE WEEK

In 2012 heb ik een flinke ontslagvergoeding op een (geblokkeerde) bankspaarrekening laten storten. Alleen in 2014 mag ik dit hele bedrag met belastingvoordeel laten uitkeren. Is dit voordelig?

Mail uw reactie of nieuwe vraag voor dinsdag aanstaande naar e.verdegaal@nrc.nl